

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 957 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
To'irova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security.....	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umda	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdujalilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aktsiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector.....	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevdal Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
Переход к зелёной энергетике узбекистана как возможность достижения устойчивого экономического роста.....	508
Бай Жин Хуан (Bai Jin xuan)	
Изучение условий финансирования проектов международными банками развития	513
Жалилова Барнохон Суръатжонова	
O'zbekiston respublikasi budjet jarayonida budjetlarning ochiqqligi va jamoatchilik ishtirokini oshirish.....	517
Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li	
Chiqib ketayotgan aktivlarni hisobga olish va baholash masalalari	522
Kuziyeva Dinora Bahodirovna	
Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.....	528
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Changes in employee benefits and human resource management in accounting system of the Republic of Uzbekistan	535
Ravshanbekov Lazizbek Tolibjon o'g'li, Toshpulatova Munisabonu	

Iqtisodiyot tarmoqlarida suv iste'molini boshqaruvining raqamlashtirish tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish istiqbollari.....	541
Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
Теоретические аспекты налогообложения доходов физических лиц на основе всеобщего декларирования	547
Усманова Мухлиса Сагдуллаевна	
Bank tizimini raqamlashtirish va uning bank barqarorligiga ta'siri.....	555
Sayfullayev Jamshidjon Xabibjanovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	560
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Innovatsion korxonalarda xarajatlar hisobining zamonaviy usullari	565
Turayev Og'abek Kaxramonovich, Ochilov Shavkat Toshmamatovich	
Дополнительные услуги в индустрии гостеприимства как эффективный инструмент продвижения бренда предприятия	570
А.И. Лесников, Д.В. Мамаева	
Преимущества и вызовы перехода на зелёную экономику	580
Умарова Гузал Гайратовна, Лапасова Камола Фарход кизи	
Yashil iqtisodiyot sharoitida hududlarda ishlab chiqarish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish	586
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li, Djurayeva Maxliyoxon Xayrullayevna	
Yashil iqtisodiy o'sishni ta'minlashda bevosita soliqlar rolini oshirish masalalari	591
Abdullayev Dilmurod Aliyar o'g'li	
The main directions for improving innovative activities in agriculture	598
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Klaster tizimi orqali O'zbekistonda qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishi	605
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
Inklyuziv ta'lim: adolatli va teng jamiyat sari	610
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
Yashil iqtisodiyot: muammo va yechimlar	615
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
Issues of using foreign loans in the development of the transport system in the Republic of Uzbekistan	621
Alimov Ilhomjon Ikromovich	
Проблемы и резервы развития пищевой промышленности в экспортном направлении.....	628
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Оценка степени риска инновационной деятельности	634
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil innovatsiyalar, ularning turlari va omillari.....	638
Maxkamova Sayyora Shokirovna	
Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	641
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Soliq ma'murchiligida nazorat funksiyasi va unda kameral soliq tekshiruvi hamda takomillashtirish yo'llari.....	648
Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li	
Sanoat korxonalarida xarajatlarni mahsulot tannarxiga taqsimlash metodologiyasini takomillashtirish istiqbollari	653
Safarov Javohir Ismoilovich	
Moliyaviy hisobotlarni shakllantirishda milliy standartlarni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirish masalalari	659
G'aniyev Zafar Usanovich	
Ta'lim kreditini moliyalashtirish jamg'armasi faoliyati.....	666
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Tibbiyot muassasalarining moliyaviy ta'minoti va resurslardan foydalanish mexanizmlariga ta'sir qiluvchi omillar	670
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	
Tourism finance for sustainability: investing in green futures	674
Tashpulatov Sadriddin Sayfulloyevich	

Ta'lim jarayonlarini boshqarishda mobil texnologiyalar	681
Esonova Mohiraxon Sodiqjon qizi, Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Sherzodbek Nabiyev Nurmuhammad o'g'li	
Banklarda risklarni nazorat qilishning amaliyoti	686
Jumanazarov Muzaffar Jumanazar o'g'li	
Налоговые реформы в Узбекистане: вызовы, достижения и перспективы	692
Садиков Искандар Гайратович, Буранова Лола Вахобовна	
Turizm xizmatlari samaradorligini baholash usullari va vositalari tahlili	704
Jiyanov Uktam Panjiyevich	
Korxona va tashkilotlarda xodimlarni boshqarish strategiyasi	712
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlashning ahamiyati	716
Dusmaxamedov Abduljalil Abdusabirovich	
Davlat korxonasini xo'jalik jamiyatiga o'zgartirishning foydali jihatlari	720
Z.D. Sanjarov	
The role and main types of agricultural tourism in Uzbekistan	724
M.Xolmuratova, G.N.Tojiyeva	
Цифровые технологии как драйвер повышения эффективности банковского маркетинга	727
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Маннабова Хулкар Фарход кизи	
Потребительская стоимость товаров в условиях экономики Узбекистана	735
Мусаева Шоира Азимовна	
Valyuta risklarini boshqarishda metching siyosatining ahamiyatini oshirish	739
Yahyayev Ziyodilla Lutfullayevich	
Yangi o'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning roli va ahamiyati	744
Azimova Shoxista Salohiddinovna	
Improving the methodology for assessing the financial stability of banks	750
Sharipova N.H.	
Инструменты стратегического планирования и прогнозирования в управлении ООО "МТЕ TECHNIK": оценка и повышение финансовой стабильности	757
Нишоновна Муниса Одилжон кизи	
Актуальные вопросы налоговой политики	763
Бердыева Угулой Абдурахмоновна	
Ilm-fanni moliyalashtirish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi	768
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Jizzax viloyatida ekologik, rekreatsiya turizmlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini baholash va uni prognozlashtirish	773
G'apparov Azim Qayumovich	
Qashqadaryo viloyatida ekologik va yashil texnologiyalarga kiritilayotgan investitsiyalar	781
Meylikov Fazliddin Abduhalim o'g'li, Buriyev Shaxbos Baxtiyorovich	
Biznes subyektlari auditida soddalashtirilgan moliyaviy hisobot tayyorlash usulini qo'llash xususiyatlari	786
Tajekeev Ziyatdin Kobeysinovich	
Biznes jarayonlarni modellashtirishning nazariy asoslari	791
Mullajonova (Matchanova) Shaxsanam Taxiroyva	
Raqamli xizmatlar bozori: elektron tijorat orqali xizmat ko'rsatishning yangi bosqichlari	796
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati va uni barqarorlashtirishning ahamiyati	800
Musurmankulova Gulchehra Isabekovna	
Ekologik turizm nuqtai nazaridan turizm marketingining usullari va asosiy vositalarining xususiyatlari	806
Yokubjonova Xulkarbonu Yokubovna	
O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning o'rni va rivojlanish istiqbollari	815
Qosimova Fazilat, Kalandarov Ravshan	
Korporativ strategiyani ishlab chiqish bosqichlarining tahlili	819
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Abduvasiyeva Marjona Anvarovna	

Mamlakatimiz turizmini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha o'tkazilayotgan islohotlarning o'rni.....	823
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Nuridinov Bexruz Akbar o'g'li	
Hududlarda tadbirkorlarning islomiy investitsiyalardan foydalanish niyatlariga undovchi omillarning empirik tadqiqoti.....	829
Irgasheva Gulbahor	
Davlat vositalari yordamida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish yo'nalishlari	836
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Важность качества управления на предприятиях общественного питания.....	842
Абдуллаева Зульфия Иззатовна, Махмудов Суннатжон Абдужаббор Угли	
O'zbekistonda "yashil" moliyalashtirishni rivojlantirish yo'nalishlari	848
Shaislamova Nargiza Qabilovna	
Mahalliy budjetning qo'shimcha daromadlarini shakillantirish yo'nalishlari.....	856
Yuldashev Javohirbek Ikromjon o'g'li	
Davlat moliyaviy nazoratida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish masalalari	860
Ro'zimatova Nigora Abdullaevna	
Принципы «справедливой стоимости» в мсфо: достоинства и проблемы применения в банках узбекистана	869
Айтмуродова Рушана Бахтиеровна	
Yashil iqtisodiyot loyihalarini moliyalashtirishning nazariy jihatlari	876
Allaberganova Asalxon Kadirovna	
Davlat moliyaviy nazoratini tashkil etish hamda amalga oshirish tartibini takomillashtirish	880
Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Yirik soliq to'lovchilar va ularning investitsiyaviy faolligini investitsiyaviy chegirmalar orqali rag'batlantirish	883
Tohirov Shuhrat Niyoz o'g'li	
MHXS bo'yicha moliyaviy hisobot tayyorlashda foydalaniladigan tuzatuvchi buxgalteriya yozuvlar.....	888
Sheraliyev Xayrulla Karimovich	
Qurilish korxonalarida investitsiyalarni boshqarishning xorijiy tajribalari va ularni mamlakatimizda foydalanish yo'llari	894
Karimov Inomjon Ortikbaevich	
Davlat xaridini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy amaliyati va uni iqtisodiyotga ta'siri.....	900
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Влияние технологических инноваций на международные финансовые рынки, а также на финансовый рынок нашего государства.....	904
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
Strategic development of global companies in modern conditions.....	909
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Hududlarda sog'liqni saqlash tizimi asosiy ko'rsatkichlarini noaniq modellashtirish yordamida kompleks baholash.....	914
Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna	
Tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalashuv jarayonlarini takomillashtirish.....	923
Kulboyeva Nargiz Majitovna	
Сущность и причины возникновения проблемных кредитов	929
Улмасой Ахмедова Хусан кизи	
The use of digitalization and technologies in updating credit policy.....	934
Otabek Ma'mirjon ogli Azimov	
Финансовое моделирование сценариев развития предприятия с использованием методов многокритериального принятия решений (МКПР).....	938
Axmedov Akbarali Sultonmurodovich, Yuldosheva Gulnoza Abdinabievna	
Yuqori samarali energiya tejash texnologiyalari va katalizga asoslangan konversiya jarayonlari.....	945
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
Kambag'allikni kamaytirish maqsadida aholining ijtimoiy himoyalash mexanizmini takomillashtirish	951
Kasimova Gulyar Axmatovna	

KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH MAQSADIDA AHOLINING IJTIMOY HIMOYALASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Kasimova Gulyar Axmatovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
“Byudjet hisobi va g‘aznachilik” kafedrası professori, DSc

Annotatsiya: Mazkur maqolada Davlat budjetidan aholini ijtimoiy himoyalash xarajatlarning zaruriyati va ahamiyati, shuningdek kambag‘allikni kamaytirishda ushbu xarajatlarning g‘azna ijrosi natijalari tahlil etilgan. Davlat budjetining aholini ijtimoiy himoyalashga yo‘naltirilgan xarajatlari doirasida ajratilgan mablag‘lardan samarali foydalanish bo‘yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: davlat budjeti, ijtimoiy soha xarajatlari, budjet tashkiloti, ijtimoiy himoya xarajatlari, pensiya tizimi, pensiya fondi, o‘rtacha umr ko‘rish davomiyligi, kambag‘allik.

Abstract: This article analyzes the necessity and importance of state budget expenditures on social protection of the population, as well as the results of treasury execution of these expenditures in reducing poverty. Practical proposals and recommendations have been developed for the effective use of state budget funds allocated for social protection of the population.

Key words: state budget, social expenditures, budgetary organization, social protection expenditure, pension system, pension fund, average life expectancy, poverty.

Аннотация: В данной статье анализируются необходимость и значение расходов государственного бюджета на социальную защиту населения, а также результаты казначейского исполнения данных расходов в снижении бедности. Разработаны практические предложения и рекомендации по эффективному использованию средств государственного бюджета, выделяемых на социальную защиту населения.

Ключевые слова: государственный бюджет, расходы социальной сферы, бюджетная организация, расходы на социальную защиту, пенсионная система, пенсионный фонд, средняя продолжительность жизни, бедность.

KIRISH

Jamiyatda fuqarolarni ijtimoiy jihatdan to‘liq ta‘minlash, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga moddiy yordam ko‘rsatish – davlat ijtimoiy siyosatining muhim va ajralmas tarkibiy qismidir. Insoniyat sivilizatsiyasi vujudga kelgan davrdan boshlab hozirgi kungacha jamiyatda keksalar, mehnatga layoqatsizlar, nogironlar, voyaga yetmaganlar va boshqa ijtimoiy ta‘minotga muhtoj shaxslarning jamiyat tomonidan yaratilgan moddiy ne‘matlardan teng huquqli tarzda bahramand bo‘lishini ta‘minlovchi tizim shakllanib kelmoqda.

Bugungi kunda ham ijtimoiy ta‘minot, aholini ijtimoiy himoyalash tizimi va pensiya ta‘minotini takomillashtirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 25-iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–175-son¹ Farmoniga muvofiq, kambag‘allikni kamaytirish maqsadida aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish, ijtimoiy himoya sohasiga davlat budjetidan ajratiladigan mablag‘lar hajmini oshirish, qo‘shimcha resurslarni jalb qilish, ijtimoiy dasturlar qamrovini kengaytirish va og‘ir hayotiy sharoitga tushib qolgan oilalarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan moliyaviy mexanizmlarni joriy etish yo‘nalishlarida izchil islohotlar olib borilmoqda.

1 <https://lex.uz/docs/-6130265>

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat budjetidan aholini ijtimoiy himoyalash xarajatlarning zaruriyati, ahamiyati va ushbu xarajatlarning g'azna ijrosi natijalari mazmun-mohiyati iqtisodiy adabiyotlarda turlicha talqin qilinadi.

Masalan, "Jahon miqyosida ijtimoiy himoya yo'nalishlari quyidagilardan iborat: yoshga doir, nogironlik va boquvchisini yo'qotganlik holatlari; kasallik va tug'ruq; ish faoliyatida jarohatlanish; ishsizlik; oilaga ijtimoiy nafaqalar" [9].

Iqtisodiyot bo'yicha 1998-yilgi Nobel mukofoti sohibi, hindistonlik iqtisodchi Amartiya Senning nazariy ishlanmalari inson salohiyatini rivojlantirish masalasiga katta ta'sir ko'rsatdi. Uning konsepsiyasida inson imkoniyatlarini kengaytirish va rivojlanishiga xizmat qiluvchi asosiy omillar muhim o'rin egallaydi. A. Senning fikricha, ijtimoiy rivojlanishning maqsadi ishlab chiqarishni cheksiz ko'paytirish emas, balki insonlarga ko'proq ishlash, bilim olish, uzoq umr ko'rish, kasalliklardan xoli hayot kechirish imkoniyatini yaratishda namoyon bo'ladi. Davlat tomonidan taqdim etilgan imkoniyatlardan fuqarolar ijtimoiy ahvolini yaxshilashda foydalanishi lozim.

"Ijtimoiy himoya" tushunchasining iqtisodiy va ijtimoiy mohiyatini ochib berishda vatanimiz olimlari ham o'z hissasini qo'shgan. A.V. Vahobovning fikricha, "bozor munosabatlariga o'tish davrida ijtimoiy himoya o'z yo'nalishini o'zgartirdi, ya'ni ijtimoiy himoya aholining hayot kechirish uchun zarur ne'matlarni eng kam darajada ta'minlay olmaydigan kambag'al qatlamlariga manzilli tarzda yo'naltiriladi" [8]. Muallifga ko'ra, "manzilli ijtimoiy himoya" deganda, aholining aynan ehtiyojmand qatlamiga qisqa muddatli ijtimoiy kafolatlarni taqdim etish tushuniladi.

O'zbekistonlik taniqli iqtisodchi olim Q.X. Abdurahmonov esa quyidagicha izoh beradi: "Ijtimoiy muhofaza tizimi – aholining hayotiy muhim manfaatlarini ta'minlovchi soha bo'lib, uning sifat va miqdor ko'rsatkichlari davlat va jamiyatning iqtisodiy, huquqiy va madaniy rivojlanish darajasini aks ettiradi. Ijtimoiy muhofazalanish huquqi esa insonning munosib turmush kechirish uchun zarur bo'lgan hajmdagi fiziologik, ijtimoiy va ma'naviy ehtiyojlarini qondirish imkoniyati hisoblanadi" [7].

Hozirgi kunga kelib, Yer yuzida 60 yoshdan oshgan aholining ulushi ortib bormoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilga borib ularning soni 1 milliard 100 ming kishiga yetadi. Bu ko'rsatkich 1950-yilga nisbatan 5 barobar ko'p bo'lib, ayni paytda Yer sayyorasi aholisi atigi 3 barobar ko'payishi kutilmoqda [13]. Dunyo aholisining bunday demografik tarkibi xorijiy mamlakatlarda, xususan MDH davlatlarida ham qariyalarni ijtimoiy himoya qilish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqishni taqozo etmoqda.

O'zbekistonda esa 2020–2030-yillarga kelib pensiya yoshidagi aholining umumiy soniga nisbatan ulushi ortishi kutilmoqda. Bu holat esa xarajatlarni manzilli yo'naltirish, daromadlarni tabaqalashtirish, hamda ijtimoiy himoyaning muhim bo'lagi bo'lgan pensiya tizimini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi. Xususan, tizimdagi mavjud kamchiliklarni bartaraf etish, xususiylar va jamg'arib boriladigan pensiya ta'minotini isloh qilish, hamda pensiya mablag'laridan samarali foydalanish imkoniyatini yaratish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Rossiyalik olim G.V. Cherkasskaya bu borada quyidagicha ta'kidlaydi: "Ijtimoiy himoya insoniyat jamiyati paydo bo'lganidan buyon mavjud bo'lib, u doimiy rivojlanib boruvchi ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy hodisadir" [15].

O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasining IX bobi, 46-moddasida ijtimoiy ta'minot haqida shunday deyilgan: "Har kim keksaligida, mehnat qobiliyatini yo'qotganida, ishsizlikda, shuningdek boquvchisini yo'qotganida va qonunda nazarda tutilgan boshqa holatlarda ijtimoiy ta'minot huquqiga ega" [1]. Yangi Konstitutsiyamizga kiritilgan ushbu o'zgarishlar fuqarolarning ijtimoiy himoya tizimiga oid huquqlarini kafolatlash, aholiga ko'rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar sifatini tubdan oshirish, hamda sohaga ilg'or xalqaro standartlarga asoslangan mutlaqo yangi boshqaruv tizimini joriy etish maqsadida davlat tomonidan belgilab berilgan yo'nalishlar asosida amalga oshirilmoqda.

Avvalgi tahrirdagi Konstitutsiyada nogironlar masalasiga alohida e'tibor qaratilmagan edi. Hozirgi kunda esa O'zbekistonda nogironligi bo'lgan 1 millionga yaqin shaxs, jumladan, 16 yoshgacha bo'lgan 100 mingdan ortiq nogiron bola istiqomat qilayotganini inobatga olsak, yangi Konstitutsiyada nogironlar huquqlarining alohida moddada mustahkamlanishi hamda ijtimoiy kamsitishni qat'iyana taqiqlovchi normalarning kiritilishi g'oyat muhim ijtimoiy-huquqiy qadamdir.

O'zbekiston Respublikasining aholini ijtimoiy himoya qilish strategiyasi doirasida erishilishi ko'zda tutilgan maqsadlar aniq belgilangan. Jumladan, 8-maqсад quyidagilarni nazarda tutadi: "Davlat tomonidan ko'rsatilayotgan ijtimoiy yordamning aholining ehtiyojmand qatlamlariga manzilli yetkazilishini ta'minlash, kambag'al oilalarning qashshoqlikka tushishiga yo'l qo'ymaslik, oilalarni kambag'allikdan chiqarish; ijtimoiy yordamni – oilani kambag'allikdan olib chiqishga xizmat qiluvchi vosita sifatida foydalanish. Shu maqsadda kam ta'minlangan oilalarga davlat tomonidan bolalar nafaqalarini ijtimoiy shartnoma asosida taqdim etish tizimini joriy etish, ushbu shartnomada mablag'larni inson kapitalini rivojlantirishga – bolalarning maktab, maktabgacha va boshqa ta'lim muassasalariga qatnashi kabi shartlar asosida yo'naltirish, ijtimoiy yordam dasturlarini bandlikka

ko'maklashish dasturlari bilan bog'lash, kam ta'minlangan oilalarning ishsiz a'zolarini ish bilan ta'minlash va kelgusida ijtimoiy shartnoma shartlarini yanada kengaytirish lozim" [3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, induksiya va deduksiya, abstrakt-mantiqiy fikrlash, guruhlash, qiyosiy taqqoslash kabi ilmiy usullardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda xalq farovonligini oshirish, odamlarning hayot darajasini yaxshilash, yangi ish o'rinlari va daromad manbalarini yaratish, kambag'allikni qisqartirish, qishloq va shaharlarda obodonlashtirish ishlari mamlakat iqtisodiy strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Keksalar, nogironlar, og'ir ahvoldagi shaxslarni qo'llab-quvvatlash, ularga mehr va e'tibor ko'rsatish kabi ezgu qadriyatlar hozirgi kunda yangicha mazmun kasb etib, amaliy harakatlar bilan boyitilib bormoqda.

Bu borada "Obod qishloq", "Obod mahalla", "Besh muhim tashabbus", "Har bir oila – tadbirkor", "Yoshlar – kelajagimiz" kabi ijtimoiy dasturlar ijobiy natijalar bermoqda. Tashabbusli budjetni shakllantirish asosida, faqat "Obod qishloq" va "Obod mahalla" dasturlari doirasida 2021-yilda barcha shahar va tumanlarda jami 8 mingga yaqin qishloq va mahallada qurilish, ta'mirlash va obodonlashtirish ishlari amalga oshirildi.

Muhtoj fuqarolarni aniq maqsadli moddiy qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirishda e'tibor dotatsiya berishga emas, balki aholining kam ta'minlangan qatlamlariga daromad topish imkonini beruvchi sharoit yaratishga qaratilmoqda. Yoshlar o'rtasida kambag'allikni kamaytirish, ularni o'zini o'zi band qilishga rag'batlantirish yo'lida "Yoshlar daftari" dasturi doirasida ish olib borilmoqda. Jumladan, "Temir daftar"dagi oilalar farzandlaridan 2 mingdan ortiq talabaga kontrakt to'lovlari to'lab berildi.

Yurtimizda inson omili oliy qadriyat darajasiga ko'tarildi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan "Odamlar ertaga emas, bugun baxtli yashashni istaydilar" degan tamoyil hozirgi siyosatimizning asosiy yo'nalishiga aylanganining o'zi ushbu yondashuvning tub mohiyatini ifodalaydi. Xususan, mamlakatimizda ilk bor pensiya va ijtimoiy nafaqalar miqdori minimal iste'mol xarajatlaridan kam bo'lmagan darajaga yetkazildi. Agar 2017-yilda kam ta'minlangan 500 ming oila ijtimoiy yordam olgan bo'lsa, bugungi kunda bu ko'rsatkich 2 milliondan oshdi. Ajratilayotgan mablag' miqdori esa 7 barobarga ko'payib, yiliga 11 trillion so'mga yetkazildi [14].

Kam ta'minlangan oilalar farzandlarini parvarish qilish bo'yicha nafaqalar qamrovi kengaytirildi. Nafaqa tayinlashda hisobga olinadigan bolalarning yoshi 14 yoshdan 18 yoshgacha oshirildi. To'lov muddati 6 oydan 12 oygacha uzaytirildi va o'rtacha nafaqa miqdori 1,5 barobarga ko'paytirildi. 2022-yildan boshlab oilaning har bir a'zosiga to'g'ri keladigan bir oylik o'rtacha daromad minimal iste'mol xarajatlari miqdoridan kam bo'lgan taqdirda, bu oila kam ta'minlangan deb e'tirof etilishi belgilab qo'yildi.

Kam ta'minlangan oilalarni aniqlash va ularga manzilli yordam ko'rsatish maqsadida "Ijtimoiy himoya yagona reestri" axborot tizimi joriy etildi. Oxirgi uch yil davomida kam ta'minlangan, nafaqa oluvchi oilalar soni to'rt barobarga ortib, 1,9 millionga yetkazildi.

"Oila va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash davlat maqsadli jamg'armasi" tushumlari 37,3 milliard so'mni tashkil etdi. Jamg'armaning daromadlari, asosan, tijorat banklariga imtiyozli asosda kreditlar ajratish uchun berilgan resurslar qaytimi va hisoblangan foizlardan tushgan 32,3 milliard so'm mablag' hisobiga shakllandi. Bundan tashqari, jamg'armaga Davlat budjetidan 50 milliard so'm miqdorida transfert ajratildi. Yil boshiga qoldiq mablag'lar bilan birga jamg'arma xarajatlari jami 204 milliard so'mni tashkil etdi (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston Respublikasi davlat budjetining aholini ijtimoiy himoyalash xarajatlari dinamikasi [19].

№	Xarajatlar	2022-yil		2023-yil		2024-yil	
		soni	mlrd.so'm	soni	mlrd.so'm	soni	mlrd.so'm
	Jami	3831582	19703	4030611	19291	3391245	18632
	jumladan						
1.	Kam ta'minlangan oilalar uchun moddiy yordam	2 118 141	11 442,4	2 198 965	12 337,5	1 830 069	10 333,0
2.	Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatida muxtoj oilaga bir martalik moddiy yordam	17 772	20,7	24 150	19,2	25 484	21,0

3.	Bolalikdan nogironlik nafaqasi	332 6112	632,8	332 667	913,5	362 805	3 662,3
4.	Bola tug'ilganda beriladigan bir martalik to'lov	909 087	571,9	928 800	664,9	555 000	382,4
5.	Ayrim toifadagi aholi uchun imtiyozlar o'rniga kommunal to'lovlar uchun kompensatsiya to'lovlari	73 095	141,8	77 757	132,1	77 757	188,1
6.	Zarur bo'lgan ish stajiga ega bo'lmagan shaxslar va nogironligi bo'lgan shaxslarga nafaqalar	221 795 1	395,8	285 353	679,9	329 023	526,6
7.	Dafn uchun to'lanadigan nafaqa	154 894	192,4	162 460	268,1	166 126	246,7
8.	Etim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni uy-joy bilan ta'minlash	245	60,3	774	120,1	822	140,1

Davlat budjetida aholini ijtimoiy himoya qilishning ustuvor yo'nalishlarini moliyalashtirish uchun 18,1 trillion so'm ajratilishi, daromadi yuqori bo'lmagan va uy-joy sharoitlarini yaxshilashga muhtoj jami 52 mingdan ortiq fuqaroga ipoteka krediti bo'yicha dastlabki badal va foizlarning bir qismini qoplash uchun budjet mablag'lari hisobidan 1,1 trillion so'm subsidiya to'lab berilishi ko'zda tutilgan. So'nggi olti yilda ijtimoiy yordam ko'lam 5 barobar oshirilgan va 2 milliondan ortiq oila qamrab olingan. Hozirgi kunda har bir ehtiyojmand oila budjet xarajatlari va 3 ta "daftar" tizimi orqali moddiy yordam olmoqda. Bu maqsadlarga budjetdan har yili ajratiladigan mablag' 18 trillion so'mga yetgan. Holbuki, 2016-yilda bu ko'rsatkich 2,2 trillion so'mni tashkil etgan [14].

Respublikamizda ijtimoiy nafaqalar manzilliligini oshirish va monitoring qilib borish choralari ko'rilmogda. Ijtimoiy ta'minotga yo'naltirilgan mablag'ning YalMdagi ulushi 2,5 barobar oshib, 2016-yildagi 0,9 foizdan 2022-yilda 2,2 foizga yetgan.

Aholini ijtimoiy himoya qilish sohasini takomillashtirish hamda fuqarolarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish maqsadida quyidagilar amalga oshirildi:

Kam ta'minlangan oila maqomini belgilash bo'yicha amaldagi mezonlar takomillashtirildi. Ma'lumot uchun: Jahon banki bilan birgalikda o'tkazilgan so'rovnoma natijasiga ko'ra, mamlakatimizda 14 foiz uy xo'jaligi kam ta'minlanganlar qatoriga kiritilgan. "Ijtimoiy himoya yagona reestri" orqali esa 23 foiz oilalarga ijtimoiy nafaqa to'lovlari amalga oshirilgan. To'lanadigan nafaqalar bo'yicha amaldagi mezonlarni takomillashtirish orqali haqiqatda muhtoj oilalar ijtimoiy nafaqa tizimi bilan qamrab olingan.

2024-yildan boshlab kam ta'minlangan oilalarga bolalar nafaqalari va moddiy yordamlar tegishli mahalliy budjetlardan emas, balki O'zbekiston Respublikasi respublika budjetidan moliyalashtirilmoqda.

Ijtimoiy himoya sohasidagi tadbirlarni to'laqonli moliyalashtirish maqsadida Ijtimoiy himoya milliy agentligi jamg'armasining xarajatlari 3,3 trillion so'm miqdorida shakllantirildi.

Respublikadagi issiqlik ta'minoti korxonalariga aholiga pasaytirilgan tariflarni qo'llash natijasida vujudga kelgan zararlarni qoplash maqsadida ajratiladigan subsidiya xarajatlari uchun 2024-yilda 2 197 milliard so'm mablag' ajratildi.

Jamg'arma mablag'lari hisobidan quyidagi xarajatlar amalga oshirildi: – og'ir ijtimoiy vaziyatga tushib qolgan, shu jumladan, nogironligi bo'lgan, kam ta'minlangan oilalardagi xotin-qizlarni moddiy qo'llab-quvvatlashga 50 milliard so'm; – xotin-qizlarni kasbga o'rgatish va bandligini ta'minlashga ko'maklashuvchi, ularning muammolari bilan shug'ullanuvchi nodavlat notijorat tashkilotlar va tadbirkorlik subyektlariga grant mablag'larini ajratishga 30 milliard so'm; – og'ir ijtimoiy vaziyatga tushib qolgan xotin-qizlarni turar-joy bilan ta'minlash uchun boshlang'ich badalni to'lab berishga 30 milliard so'm; – xotin-qizlarga oilaviy va xususiy tadbirkorlikni, hunarmandchilikni tashkil etishda, shuningdek, ana shunday faoliyat uchun imtiyozli kreditlar ajratish maqsadida resurslar ajratishga 50 milliard so'm.

Kelgusi o'rta muddatli davrda fiskal siyosat "O'zbekiston–2030" Strategiyasida belgilangan maqsadlarga erishishga, tashqi siyosiy va iqtisodiy vaziyatning O'zbekistonga ta'sirini yumshatishga, makroiqtisodiy va fiskal barqarorlikni ta'minlashga, investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishga, aholining muhtoj qatlamini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni yanada kuchaytirishga hamda uzoq muddatli inklyuziv iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratiladi.

2030-yilga borib yalpi ichki mahsulotni aholi jon boshiga 4 ming AQSh dollaridan oshirish va "daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar" qatoriga kirish uchun makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlagan holda iqtisodiyot tarmoqlarida barqaror yuqori o'sish sur'atlarini saqlab turish zarur.

Aholini ijtimoiy himoya qilish va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sohasidagi yagona davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha vakolatli organ bo'lgan agentlik hamda uning joylardagi bo'g'inlari tashkil etilishi negizida, birinchi navbatda, fuqarolarni davlat tomonidan manzilli himoyalashning professional tizimini joriy qilish, ko'makka muhtoj qatlamning ijtimoiylashuvini ta'minlash, faoliyatda mahalla darajasigacha kirib borish, og'ir ahvolga tushib qolgan insonlarga individual yondashuvni ta'minlash, ijtimoiy sug'urta mexanizmi qo'llovini kengaytirish, nogironligi bo'lgan shaxslar uchun qulay hayotiy muhit yaratish kabi dolzarb vazifalar belgilangan.

Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholini moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha, birinchi navbatda, moliyaviy yordam dasturlarini kuchaytirish lozim. Ijtimoiy yordam dasturlari maqsadli bo'lishi kerak. Bunda aholining eng muhtoj qatlamlarini aniqlash va ularga yordam ko'rsatish mexanizmlarini joriy etish zarur. Qisqa muddatli yordam asosiy ehtiyojlarni qondirish uchun xizmat qilsa, uzoq muddatli yordam aholining moliyaviy barqarorligini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi zarur.

Muhtoj aholi uchun foizsiz yoki past foizli kreditlarni taklif etish ularning biznes boshlashi yoki qo'shimcha yordam olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shuningdek, ijtimoiy himoyaga muhtojlar uchun qarz to'lovlarini kechiktirish yoki bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyatlarini yaratish zarur.

Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholiga biznes va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash yo'nalishida, ularni kasb-hunar va tadbirkorlikka o'rgatish dasturlarini tashkil etish orqali ishlab chiqarish ko'nikmalarini oshirish, yangi bizneslarni tashkil etish va rivojlantirish uchun grantlar hamda subsidiyalar berish mexanizmini takomillashtirish muhim hisoblanadi.

Ijtimoiy yordamga muhtoj aholi uchun onlayn platformalar orqali ariza topshirish va yordam olish imkoniyatlarini yaratish zarur. Ijtimoiy yordam dasturlari haqida keng axborot tarqatish va aholining xabardorligini oshirish maqsadida ommaviy axborot vositalari hamda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish, dasturlar samaradorligini tahlil qilish, ularning aniq va maqsadli ishlashi uchun nazorat mexanizmlarini joriy qilish lozim.

Ijtimoiy yordam taqsimotida shaffoflikni ta'minlash va korrupsiyaga qarshi kurashish choralari kuchaytirish ham muhim vazifadir. Shu sohada xalqaro tajribani o'rganish, mutaxassislar malakasini oshirish uchun xorijiy ta'lim va treninglarda ishtirok etish, xalqaro tashkilotlar hamda donorlar bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali moliyaviy yordam va texnik ko'mak olish imkoniyatlarini kengaytirish talab etiladi.

Bu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining moliyaviy barqarorligini ta'minlash hamda ularning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda bosqichma-bosqich amalga oshirilishi 2026-yilgacha rejalashtirilgan ijtimoiy himoya tizimi va moliyaviy mexanizmini mustahkamlash chora-tadbirlarida quyidagilarni e'tiborga olish maqsadga muvofiq bo'ladi:

Ijtimoiy shartnomalar orqali davlat ijtimoiy yordami tizimini yaratish;

Davlat ijtimoiy yordami va xizmatlarini ko'rsatishda (mahalla tamoyili asosida) ijtimoiy ish mexanizmini bosqichma-bosqich joriy etish;

Ota-ona qaramog'isiz qolgan barcha yetim va uy-joyga muhtoj bolalarni uy-joy bilan ta'minlash;

"Ijtimoiy himoyaning yagona reestri" axborot tizimini aholining barcha ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari va ularga ko'rsatiladigan barcha ijtimoiy yordam hamda xizmatlar uchun yagona ma'lumotlar bazasiga aylantirish;

Vazirlik va idoralar bilan elektron ma'lumot almashinuvini kengaytirish, Energetika vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi va Personallashtirish markazining ayrim ijtimoiy xizmatlari ma'lumotlar bazasi bilan integratsiya qilish ishlarini jadallashtirish;

Kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy nafaqalar tayinlash mezonlarini takomillashtirish.

Fikrimizcha, "natijaga yo'naltirilgan byudjetlashtirish" uslubi byudjet jarayonini va davlat boshqaruvini tashkillashtirish tizimi bo'lib, unda byudjet xarajatlarini rejalashtirish erishilayotgan natijalarga qarab amalga oshiriladi. Eng muhimi, bu model rejalashtirilgan byudjet xarajatlari va kutilayotgan natijalar o'rtasidagi o'zaro aloqani aks ettiruvchi byudjetni shakllantirish tizimidir.

Byudjetlashtirishda mazkur modelning maqsadi – sarflangan resurslar hamda olingan bevosita va ijtimoiy natijalarning muvofiqligini nazorat qilish, byudjetdan moliyalashtiriladigan faoliyatning ahamiyati, ijtimoiy va

iqtisodiy samaradorlik darajasiga baho berishdan iborat. Davlat byudjeti davlatning funksiyalari va vazifalarini mablag' bilan ta'minlashga xizmat qilishi nuqtayi nazaridan olib qaralganda, natijaga yo'naltirilgan byudjet tizimini ijtimoiy himoya sohasi byudjetini shakllantirishda qo'llash maqsadga muvofiq bo'ladi.

Davlat tomonidan ko'rsatilayotgan ijtimoiy yordamning manzilligini oshirish, ijtimoiy nafaqalarni tayinlashda ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarni baholash mezonlari hamda oila a'zosiga to'g'ri keladigan daromadni hisoblash usulini doimiy ravishda takomillashtirib borish va soddalashtirish, shuningdek, oilaning kam ta'minlanganligini aniqlash uchun kambag'allik chegarasini qo'llash maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. 2023 йил 30 апрель. – 50 бет.
2. Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодекси. 2013 йил 26 декабр. www.lex.uz/
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 25 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси аҳолисини ижтимоий ҳимоя қилиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 175-сон Фармони.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ““Ўзбекистон – 2030” стратегияси тўғрисида”ги 158-сон Фармони.
5. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 2022 йил. 20 декабрь. <https://president.uz/uz/lists/view/5774>
6. Абдурахмонов Қ.Х. Меҳнат иқтисодиёти: назария ва амалиёт. Дарслик. Тошкент.: “Fan va texnologiya”. 2019. 426 б.
7. Ваҳобов А.В. Бозор муносабатларига ўтиш босқичидаги кўп укладли иқтисодиёт ва унинг тақдирини ҳосил бўлиши. Монография. – Т.: Молия. 2002. –Б.36.
8. John W.R. Phillips Social Security Programs Throughout the World: Europe. 2016. ISSA.
9. Касимова Г.А. Бюджет назорати. Дарслик. Тошкент.: 2023 йил. “IQTISOD-MOLIYA”. 360 б.
10. Касимова Г., Аметова Ф.Р. Хорижий мамлакатларда ижтимоий ҳимоя харажатларини молиялаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари. // Иқтисод ва молия. Т. 2019. №11. –Б.46-54.
11. Шолдаров Д.А. Ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолини қўллаб-қувватлашни молиявий механизмларини такомиллаштиришнинг концептуал асослари. Монография. –Тошкент.: Проспект. 2024. -192 бет.
12. Маҳкамova Ш. Қарияларни ижтимоий ҳимоя қилишнинг хорижий тажрибаси.\\ Молиячи. – Тошкент. 2015. июл-август. №7-8. – Б.4.
13. Оболумурадов Н. Х. Янги Ўзбекистонда ижтимоий давлат ва адолатли жамият қуришнинг тарихий-ижтимоий жиҳатлари. “Yangi O'zbekiston huquqiy, dunyoviy va ijtimoiy davlat sifatida rivojlanishining ijtimoiy, falsafiy, iqtisodiy va siyosiy masalalari” (E)ISSN: 2181-1784 4(21), May, 2024 www.oriens.uz
14. Черкасская Г.В. Общая теория социальной защиты: предмет, источники, элементы, основные положения и закономерности, принципы и парадоксы. <https://cyberleninka.ru/article>
15. https://api.mf.uz/media/document_files/Budget_P24_uz.pdf
16. https://admin.openbudget.uz/media/post_attachments/2023_2025_Fiskal_strategiya.2023-2025.
17. https://api.mf.uz/media/document_files/budjetnoma_2024-2026_u7oVHcU.pdf

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
